

(144. 38.)

BIJLAGE JJ.

VERSLAG van de Commissie in 1902 belast geweest met het afnemen der examens in de Fransche taal, lager onderwijs, naar aanleiding van het Koninklijk besluit van 9 Augustus 1879 (*Staatsblad* n°. 149).

*Aan Zijne Excellentie den Minister van
Binnenlandsche Zaken.*

Groningen,
— 27 September 1902.
Utrecht,

De commissie door Uwe Excellentie in 1902 belast met het afnemen der akte-examens in de Fransche taal (lager onderwijs), heeft de eer aan Uwe Excellentie verslag te doen van hare werkzaamheden.

Volgens beschikking van 13 Juni 1902, n°. 4782¹, afdeling Onderwijs, was zij samengesteld uit de volgende leden: prof. dr. A. G. van Hamel, voorzitter; dr. J. J. Salverda de Grave, ondervoorzitter; N. L. Verlint, F. Rode, A. Bourquin, A. Sunier, E. J. Sommer, E. Th. Borlé, C. F. van Duyl, G. J. Guichard, I. Mauritz, P. Werkman, A. D. Leeman, M. Hovingh, mej. A. K. van Bochove, mej. L. A. Sethe, en uit de plaatsvervangende leden J. M. T. A. Stille, H. F. I. Houben, G. C. C. Bethe, J. L. P. M. van Dijk, mej. J. P. W. Rijke en mej. L. Vos.

Ook de plaatsvervangende leden hebben aan de werkzaamheden der commissie, met name aan het mondeling onderzoek, deelgenomen. Van 15—30 Augustus zijn, bij afwezigheid van den voorzitter, diens functiën door den ondervoorzitter waargenomen.

De beide voorloopige vergaderingen zijn gehouden op 22 Juni en 6 Juli. In de eerste dier bijeenkomsten werd door de commissie tot secretaris benoemd de heer N. L. Verlint, terwijl de heer G. J. Guichard door den voorzitter als adjunct-secretaris werd aangewezen.

Ook ditmaal werd door alle kandidaten op denzelfden dag, en wel op Maandag 14 Juli, het schriftelijk werk gemaakt, dat uit drie proefstukken bestond: eene vertaling van het Nederlandsch in het Fransch, waarvoor 1½ uur tijd werd gegeven; eene vertaling van het Fransch in het Nederlandsch (1½ uur), en het oplossen, in eenige volzinnen, van een veertigtal moeilijkheden op het gebied der idiomatiek, vormleer en syntaxis (1 uur). Bij het samenstellen van dit laatste proefstuk heeft de commissie, evenals bij het grammaticaal gedeelte van het mondeling examen, rekening gehouden met het zoogenaamde „tolerantie-edict”, door den Franschen Minister van Openbaar Onderwijs en Fraaie Kunsten, 26 Februari 1901 uitgevaardigd en openbaar gemaakt in het *Journal Officiel* van 11 Maart d.a.v. Evenals hare voorganger heeft de commissie geen moeilijkheden opgegeven en geen vragen gesteld betreffende de punten, waaromtrent in genoemd besluit van den Franschen Minister „tolerantie” is voorgeschreven en dus vrijheid is gelaten.

Aan 1 kandidaat, die door zeer bijzondere omstandigheden verhinderd was geworden het schriftelijk werk op 14 Juli te maken, is op den dag waarop hij voor het mondeling examen was opgeroepen de gelegenheid daartoe gegeven.

Het schriftelijk examen heeft dit jaar, evenals het vorige jaar, plaats gehad in zeven centra, en wel te Amsterdam, 's Gravenhage, Rotterdam, Breda, Nijmegen, Deventer en Groningen. De commissie heeft, wegens het ontbreken van geschikte localiteit, geen gevolg kunnen geven aan den wenk harer voorganger om een veel geringer aantal kandidaten te Amsterdam op te roepen, of het aantal der aldaar opgeroepen kandidaten over 2 lokalen in die stad te verdeelen. Door eene behoorlijke verscherping van het toezicht is zij er in geslaagd ook te Amsterdam, waar 220 kandidaten bijeen waren, het schriftelijk examen zonder bezwaar te doen plaats hebben.

Als voorzitters der sub-commissiën die met de leiding van het schriftelijk examen belast en voor den goeden gang der zaken verantwoordelijk gesteld waren traden op: te Amsterdam de heer Verlint, te 's Gravenhage de heer Rode, te Rotterdam de heer Sunier, te Breda de heer Bourquin, te Nijmegen de heer Salverda de Grave, te Deventer de heer van Duyl, te Groningen de heer van Hamel.

Bij het schriftelijk werk is alles in goede orde, tot voldoening van commissieleden en kandidaten, afgegaan.

De correctie van het schriftelijk werk, die geduurd heeft van 15 tot 29 Juli was, zooals gewoonlijk, voor elk der beide vertalingen, opgedragen aan eene subcommissie van 6 leden, respectievelijk onder het voorzitterschap van de heeren Rode en van Duyl.

Voor de correctie der spraakkunstige oefeningen is de commissie, overeenkomstig het advies door hare voorganger gegeven, teruggekeerd tot de vroeger gevolgde methode (correctie door eene, elken dag te vernieuwen, sub-commissie van 2 leden). Als commissie van revisie fungeerden ook ditmaal de voorzitter, de ondervoorzitter en de secretaris.

Na afloop der correctie werd, volgens gewoonte, aan de kandidaten die voor geen enkel der drie proefstukken een voldoende cijfer hadden verkregen, of onder wier cijfers eene 0 of eene 1 voorkwam, van dien ongunstigen uitslag kennis gegeven, onder bijvoeging dat hun kans van slagen „gering geworden” of „vervallen” was. Eene dergelijke kennisgeving werd gezonden aan 111 kandidaten. Van deze trokken 108 zich terug; van de 3 die, in weerwil van hunne geringe kans op slagen, zich aan het mondeling examen onderwierpen, heeft geen enkel het diploma verworven.

Van 1 tot 28 Augustus hebben de mondelinge examens plaats gehad in de lokalen der sociëteit „de Vereniging” te 's Gravenhage. Het aantal kandidaten dat per dag geëxa-

mineerd werd bedroeg 28. Omtrent de indeeling in groepen en de vaststelling der uren in verband met de woonplaatsen der candidaten, heeft de commissie de bekende traditiën gevolgd. Ook ditmaal hebben de beide secretarissen zooveel mogelijk rekening gehouden met de vele wenschen der candidaten om op bepaalde dagen en uren te worden geëxamineerd. In weerwil van hunne groote bereidwilligheid en hunne inspanning, is het hun niet mogen gelukken aan al de talloze aanvragen te voldoen. Den candidaten mag geraden worden hunne wenschen, in dit opzicht, eenigszins te beperken en, zoo er geen overwegende redenen bestaan om aan een bepaalden datum of een bepaalden tijd de voorkeur te geven, de vaststelling daarvan aan de commissie over te laten.

De tijd die aan het mondeling onderzoek is besteed geworden was verdeeld als volgt: 15 minuten voorbereiding van den te lezen tekst; 10 minuten lezen en onderzoek naar

de uitspraak van den candidaat; 10 minuten spreken, ter beoordeeling der vaardigheid; 15 minuten syntaxis; 10 minuten vormleer; 15 minuten onderzoek naar den woordenschat en naar de kennis van eenige bijzonderheden van het Fransche taaleigen.

Bij het lezen zijn gebruikt „Histoire d'un petit homme”, van Robert Halt en „Sacs et parchemins” van Jules Sandeau. De commissie is van oordeel dat eerstgenoemd werkje in het vervolg met voordeel zou kunnen vervangen worden door „Romain Kalbris” van Hector Malot. Daarnaast kan, meent zij, „Sacs et parchemins” bij voortdurend blijven aanbevolen.

Het aantal candidaten die zich hadden opgegeven en van hen die aan de beide deelen van het onderzoek, of alleen aan het schriftelijk gedeelte, hebben deelgenomen, alsmede de uitkomst der examens, vindt Uwe Excellentie opgegeven en saamgevat in de volgende tabellen.

TABEL I.

Gevraagde akte van bekwaamheid.	Candidaten.	Zich hebben aangemeld.	Teruggetrokken vóór het schriftelijk examen.	Niet opgekomen op het schriftelijk examen.	Aan het schriftelijk examen deelgenomen.	Teruggetrokken na het schriftelijk examen.	Deelgenomen aan het mondeling examen.	Teruggetrokken onder het mondeling examen.	Toegelaten.	Afgewezen.
Akte van bekwaamheid voor schoolonderwijs in de Fransche taal, naar aanleiding van art. 65 der wet van 17 Augustus 1878, gewijzigd door de wetten van 3 Januari 1884 en 8 December 1889.	Vrouwelijke	354	8	„	346	46	300	„	224	76
	Mannelijke	435	7	„	428	75	353	„	207	146
	Totaal	789	15	„	774	121	653	„	431	222

TABEL II.

Candidaten.	Aantal malen dat is toegekend het praedicaat	Kennis van het taaleigen.						Vaardigheid.
		Vormleer.	Syntaxis.	Spraakkunst. oefeningen.	Vertaling in het Fransch.	Vertaling uit het Fransch.	Uitspraak.	
Vrouwelijke (300) voor het schriftelijk werk: 346	5. zeer goed.	2	2	47	2	50	„	3
	4. goed.	37	54	45	88	37	125	35
	3. voldoende.	161	200	150	140	162	120	218
	2. even voldoende.	96	44	100	50	126	43	47
	1. onvoldoende.	4	„	5	19	19	8	„
Mannelijke (353) voor het schriftelijk werk: 428.	0. slecht.	„	„	2	„	„	„	„
	5. zeer goed.	„	2	51	1	20	„	„
	4. goed.	30	51	36	92	31	140	„
	3. voldoende.	182	216	159	190	147	203	213
	2. even voldoende.	130	81	148	57	202	51	137
	1. onvoldoende.	11	3	10	32	40	13	3
	0. slecht.	„	„	6	7	1	„	„

Met genoegen constateert de commissie dat er, blijkens de steeds gunstiger wordende resultaten, steeds vooruitgang is, zoowel in het gehalte der candidaten als in de wijze waarop zij worden voorbereid.

Zij meent echter bij de candidaten te mogen aandringen op uitgebreider lectuur en acht het niet voldoende dat zij — wat toch bij de meesten het geval schijnt — zich bepalen tot het lezen der werkjes die eene vorige commissie heeft aanbevolen.

In de vertaling uit het Nederlandsch in het Fransch moge de candidaat er op bedacht zijn zoo eenvoudig mogelijk te werk te gaan. Alie jacht op idiomatische uitdrukkingen is af te keuren. De commissie heeft herhaaldelijk bevonden dat er bij een candidaat onevenredigheid bestond tusschen zijne wezenlijke kennis van het Fransch en het overvloedig gebruik door hem gemaakt van idiomatische uitdrukkingen, die bovendien zeer dikwijls verkeerd waren toegepast.

Omtrent de overige onderdeelen van het examen, met name omtrent uitspraak en syntaxis, sluit de commissie zich gaarne aan bij hetgeen door hare voorgangster daarover is opgemerkt.

Ten slotte neemt de commissie de vrijheid Uwe Excellentie te wijzen op het bezwaar, dat vreemdelingen niet tot het akte-examen voor lager onderwijs in de levende talen kunnen worden toegelaten. Terwijl het algemeen aanbevelenswaard wordt geacht dat onder onze taalleeraren het vreemde element ruim vertegenwoordigd zij, wordt het den vreemdelingen die de

akte A M. O. wenschen te verwerven, en die zich daartoe voorbereiden onmogelijk gemaakt om, in afwachting dat zij aan de eischen van dat examen kunnen voldoen, in het onderwijs werkzaam te zijn en gedurende dit tijdperk van voorbereiding hun brood te verdienen. Indien de wetswijziging, die tot verbetering der positie van vreemdelingen noodig is, bij Uwe Excellentie bezwaar mocht ontmoeten, dan zou de commissie willen ondersteunen hetgeen door de commissie

voor de Fransche taalakten M. O. in 1901 gezegd is omtrent het wenschelijke der instelling van een vergemakkelijkt examen A ten behoeve van buitenlandsche onderwijzers in het Fransch.

In het hier volgend tabellarisch overzicht worden de resultaten van 1902 met die van 1901 vergeleken.

TABEL III.

CANDIDATEN.	Voldoende cijfers behaald in:															
	Kennis van het taaleigen.		Vormleer.		Syntaxis.		Sprakkunstige oefeningen.		Vertaling in het Fransch.		Vertaling uit het Fransch.		Uitspraak.		Vaardigheid.	
	1901.	1902.	1901.	1902.	1901.	1902.	1901.	1902.	1901.	1902.	1901.	1902.	1901.	1902.	1901.	1902.
	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.	pet.
Vrouwelijke	60	66	77	85	60	65	72	80	53	58	80	85	86	84	80	80
Mannelijke	47	60	67	76	50	55	67	78	36	42	78	85	57	60	47	63

Aan het einde van hare taak gekomen betuigt de commissie der Regeering haren dank voor het in haar gestelde vertrouwen.

Namens de Commissie,

A. G. VAN HAMEL, *Voorzitter.*

N. L. VERLINT, *Secretaris.*